

Gelten die goed gedijen tijdens de dracht in groepshuisvesting

Een goede geltenopfok is belangrijk voor succesvolle groepshuisvesting van zeugen tijdens de dracht.

In opdracht van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) en het Productschap

Vee en Vlees (PVV) doet Wageningen UR daarom onderzoek naar verschillende opfokmethoden voor gelten.

De opfokmethoden zijn gericht op het aanleren van sociale vaardigheden en de ontwikkeling van beenwerk.

Groepshuisvesting van zeugen vanaf vier dagen na inseminatie tot inleg in het kraamhok is vanaf 2013 verplicht. In 2009 is een onderzoek afgesloten naar de succesfactoren voor groepshuisvesting van zeugen tijdens de vroege dracht. Een goede geltenopfok bleek een van de succesfactoren. Ook werd geconcludeerd dat voor een leven in groepshuisvesting tijdens de dracht aanvullende eisen worden gesteld aan de opfok van gelten in vergelijking tot een leven in individuele huisvesting. Deze eisen hebben vooral betrekking op het aanleren van sociale vaardigheden, ontwikkeling van het beenwerk en gewinning aan de drachtstal inclusief het voersysteem. Hierover is echter weinig bekend.

Aanleren sociale vaardigheden

Een goede socialisatie (=op de juiste manier omgaan met (oudere) soortgenoten zonder dat dit stress oplevert) is belangrijk om sociale stress op cruciale momenten, zoals de vroege dracht, te voorkomen. Het is bekend dat stress tijdens de vroege dracht kan leiden tot reproductieproblemen. Bij slecht gesocialiseerde gelten is er daarom een groter risico op slechtere reproductieresultaten. Er is echter vrijwel geen informatie over de juiste wijze van socialiseren van opfokgelten in relatie tot een groepsgewijze huisvesting tijdens de dracht. Sociaal gedrag ontwikkelt zich met name in de eerste levensweken. Over de langetermijnconsequenties van het socialiseren van gelten in de eerste weken na de geboorte is echter weinig informatie. Wel blijkt dat huisvestingsomstandigheden in het vroege leven (tijdens de zoogperiode van biggen) van groot belang zijn voor hun gedrag/stressbestendigheid (en daarmee productie) in het latere leven. Een arme opgroeiomgeving biedt biggen te weinig moge-

lijkheden om een volledig gedragsrepertoire en adaptatiemechanisme te ontwikkelen ('adapten moet je leren' of 'jong geleerd is oud gedaan'). Dit kan vooral problemen opleveren in stressvolle omstandigheden, zoals bij groepsvorming in groepshuisvesting of bij het afbiggen. Een verrijkte opgroeiomgeving leidt mogelijk tot beter gesocialiseerde gelten. Een verrijkte omgeving kenmerkt zich niet alleen door het aanbieden van afleidingsmateriaal, maar ook door voldoende ruimte. Het is onduidelijk in welke mate daarbij contact met (nieuwe) soortgenoten een rol speelt. Wel zijn er steeds meer aanwijzingen dat de zeug hierbij een rol speelt.

Onderzoek geltenopfok

Op Varkens Innovatie Centrum Sterksel is in 2011 het project 'Gelten die goed gedijen in groepshuisvesting' gestart. In dit project wordt onderzocht wat het effect is van extra leefruimte vanaf een leeftijd van veertien dagen na geboorte tot eerste inseminatie, van het aanleren van sociale vaardigheden door dieren te mengen en van het verstrekken van extra kauw- en sjuwmateriaal op agonistisch gedrag (vluchten, dreigen en vechten), voeropname in vroege dracht, conditie van de dieren (gewicht en spekdikte), huidbeschadigingen, kwaliteit van het beenwerk en klauwen, activiteitenpatroon en reproductie in de eerste worp. Er worden drie opfokmethoden met elkaar vergeleken. Bij alle opfokmethoden krijgt de helft van dieren extra kauw- en sjuwmateriaal vanaf 10 dagen na geboorte. Voordat de dieren op een leeftijd van circa 237 dagen naar de dekstal verplaatst worden, vindt adaptatie aan de drachtstal plaats. Op dag 230 worden de opfokgelten naar de drachtstal met voerstation verplaatst en worden ze gemengd met een paar oudere zeugen.

Drie opfokmethoden

De drie opfokmethoden zijn als volgt:

1. Opfokmethode conform de adviezen anno 2010. Bij deze opfokmethode worden de dieren tot dag 230 eenmaal gemengd bij opleg in de opfokstal op een leeftijd van circa 70 dagen (circa 23 kg).
2. Opfokmethode die gericht is op het aanleren van sociale vaardigheden door gericht dieren te mengen, maar zonder extra leefruimte. Bij deze methode worden de dieren tot dag 230 tweemaal gemengd, namelijk in de kraamstal op een leeftijd van 10 tot 14 dagen en op een leeftijd van 197 dagen. Het leefoppervlak is gedurende de gehele opfok hetzelfde als bij opfokmethode 1.
3. Opfokmethode die gericht is op het aanleren van sociale vaardigheden door gericht dieren te mengen en met extra leefruimte. Het aanbieden van meer leefruimte (bewegingsvrijheid) heeft mogelijk ook voordelen met betrekking tot het stimuleren van de ontwikkeling van het beenwerk. Bij deze methode worden de dieren tweemaal gemengd tot dag 230. Namelijk in de kraamstal op een leeftijd van 10 tot 14 dagen en op een leeftijd van 197 dagen. Daarnaast is het leefoppervlak vanaf 10 tot 14 dagen na geboorte tot dag 230 tweemaal zo groot als bij opfokmethode 1 en 2.

De opfokgeltjes worden geboren op de Hemelumer Hoeve, het bedrijf van John Lorist, en bij spenen naar VIC Sterksel getransporteerd. De eerste opfokgeltjes zijn 22 maart 2011 gearriveerd op VIC Sterksel. De gelten worden gevolgd tot het spenen van hun eerste worp. Het onderzoek loopt ongeveer 2,5 jaar. In de tweede helft van 2013 worden de resultaten gepubliceerd.

SPEELMATERIALEN

Er worden drie opfokmethoden met elkaar vergeleken. Bij alle opfokmethoden krijgt de helft van de dieren extra kauw- en sjuwmateriaal vanaf 10 dagen na geboorte.

Foto: WUR Livestock Research

Contact

dr. ir. Carola van der Peet-Schwering
T 0320-293506
E carola.vanderpeet@wur.nl

ing. Anita Hoofs en ing. Rik Verheijen

Wageningen UR Livestock Research

dr. ir. Nicoline Soede

Wageningen Universiteit, adaptatiefysiologie

ing. Chris Opschoor

Topigs

Dit onderzoek is uitgevoerd binnen het Beleidsondersteunend Onderzoek in het kader van EL&I-programma BO-12.02-002-040.04. Het project wordt begeleid door een stuurgroep waarin het Ministerie van EL&I, de sector (PVV, LTO, NVV), de Dierenbescherming, DAP de Peelhorst en Topigs vertegenwoordigd zijn.

Celia Steegmann, beleidsmedewerker ministerie van EL&I

"Wij hebben geleerd dat elke verandering consequenties kan hebben. Het idee van 'we halen de zeug uit de box en zetten haar in de groep', is te simpel. Een zeug in individuele huisvesting gedraagt zich namelijk heel anders dan een zeug in de groep. Hoewel de ene varkenshouder er beter in slaagt om zeugen in groepen te houden dan de andere, mogen we niet vergeten dat het om een grote verandering gaat en dat het niet vanzelfsprekend is dat varkenshouders worden opgeleid in het managen van zeugen in groepen. Het is dus belangrijk dat je ook als overheid je verantwoordelijkheid neemt en meewerkt aan ondersteuning van varkenshouders. Wij weten uit eerder onderzoek dat de geltenopfok essentieel is voor het welslagen van de groepshuisvesting en zijn nu op zoek naar de kritische succesfactoren voor het opvoeden van gelten, zodat die zich goed kunnen handhaven in de groep. Het onderzoek moet leiden tot praktische handreikingen voor de geltenopfok. Wij vinden het belangrijk dat varkenshouders echt iets met die onderzoeksresultaten kunnen in de praktijk."